

ชื่อผลงาน	การพัฒนารูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเสริมสร้างทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ผู้วิจัย	สมจิต วาสนา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเสริมสร้างทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล ๕ ปีการศึกษา 2553 – 2555 ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยจำแนกการดำเนินการเป็น 5 ช่วงระยะเวลา 10 ขั้นตอน ระหว่างปีการศึกษา 2553 – 2555 คือ ระยะที่ 1 เป็นขั้นของการสำรวจ วิเคราะห์ปัญหา การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และการพัฒนาแบบ การสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต ที่บูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง และการจัด การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยมีลำดับขั้นการสอน คือ ขั้นเตรียม → ขั้นเสนอกรณีตัวอย่าง → ขั้นวิเคราะห์ → ขั้นสรุป → ขั้นนำไปใช้ → ขั้นนำเสนอและประเมินผล ระยะที่ 2 เป็นการนำ รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต ไปดำเนินการวิจัยทดลองเชิงประจักษ์ แล้วนำสารสนเทศ จากการวิจัยมาพัฒนาแบบการสอนดังกล่าว ให้มีคุณภาพเหมาะสมยิ่งขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับ บริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ได้รูปแบบการสอนที่พัฒนาแล้ว ครั้งที่ 1 ซึ่งผลจากการทดลอง ครั้งที่ 1 ทำให้มีการปรับปรุงรูปแบบการสอน โดยการปรับปรุงแก้ไขจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับตัวชี้วัด ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด ระยะที่ 3 เป็นการนำ รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต ที่ได้พัฒนาแล้วในระยะที่ 2 ไปดำเนินการวิจัยทดลอง เชิงประจักษ์ แล้วนำสารสนเทศจากการวิจัยมาพัฒนาแบบการสอนดังกล่าว ให้มีคุณภาพ เหมาะสม มากยิ่งขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียนและโรงเรียน ทำให้ได้รูปแบบการสอนที่พัฒนาแล้ว ครั้งที่ 2 โดยการปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด และคำอธิบายรายวิชา ปรับชั่วโมงเรียน จาก 9 ชั่วโมง เป็น 18 ชั่วโมง เพื่อให้มีรูปแบบการสอนมีความสมบูรณ์มากขึ้น เหมาะสมที่จะเสริมสร้างทักษะชีวิต ได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าใน ตนเองและผู้อื่น , การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ , การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ระยะที่ 4 เป็นการนำรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต ที่ได้พัฒนาแล้วในระยะที่ 3 ไปดำเนินการ

วิจัยทดลองเชิงประจักษ์ แล้วนำสารสนเทศจากการวิจัยมาพัฒนารูปแบบการสอนดังกล่าว ให้มีคุณภาพเหมาะสม ตลอดจนสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียนและโรงเรียน ซึ่งผลการทดลองพบว่า การประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน นอกจากครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินจากการทำงานกลุ่มแล้ว ควรจะให้นักเรียนประเมินตนเองด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบสอบถามทักษะชีวิตของนักเรียนขึ้นมาให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง และระยะที่ 5 เป็นการนำรูปแบบการสอน พระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต ที่พัฒนา จนมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเสริมสร้างทักษะชีวิต ไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล ๕ จำนวน 122 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต มีประสิทธิภาพ 88.45/87.85 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.8263 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.8263 หรือคิดเป็นร้อยละ 82.63

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต จากการทดลองครั้งที่ 1 – 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล ๕ ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3. ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากการเรียนโดยรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต โดยรวม นักเรียนประเมินตนเองอยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนประเมินตนเองว่ามีระดับการปฏิบัติหรือระดับความคิดเห็นในทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยทักษะชีวิตด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รองลงมาคือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามลำดับ

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยรูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิต โดยรวม อยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิตเกือบทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นประเด็นสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ รูปแบบการสอนมีความเหมาะสมในการนำมาใช้พัฒนาทักษะชีวิต และ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมากที่สุด